

Premagati nasprotja

Vsa pozornost velja delitvi dohodka in sistemu nagrajevanja

• V načelu smo soglasni: prehod na intenzivno gospodarjenje je neizbežen. Ali pa se v vsakdanjem življenju vendarle ne porajajo nekateri antagonizmi, katerih neizbežna posledica so slabši rezultati, kot pa bi lahko bili?

Na splošno je ocena koprskih sindikatov optimistična: med proizvajalci je v glavnem prevladalo prepričanje, da je treba doslej vse preveč pogosto ekstenzivno gospodarjenje zamenjati z intenzivnim. Seveda pa s tem še ni rečeno, da se v tem prehodu v intenzivno gospodarjenje ne pojavljajo tudi nekateri zavrivalni momenti, lahko bi rekli tudi družbeni antagonizmi, katerih konkretne pojavne oblike pa so kaj različne. Tako gre po mnenju koprskih sindikatov za nekatere birokratske tendence v občinskih skupščinah, praznavost v občinskih upravah na eni strani, a na drugi za povsem enak pojav v posameznih upravno-teh-

ničnih vodstvih delovnih organizacij. V nekaterih občinah namreč še vedno poskušajo z občinskega vrha usmerjati razširjeno reprodukcijo v delovnih organizacijah, določati politiko osebnih dohodkov, osebne potrebe, skratka odločati o vsem tistem, o čemer bi morali vsaj soodločiti samoupravni organi delovnih organizacij. In podobno bi spet lahko našli veliko primerov, ko upravno-tehnična vodstva »obidejo« samoupravne organe ali pa jih enostavno postavijo pred izvršeno dejstvo, lahko bi govorili tudi o vsiljevanju volje enega samoupravnega organa drugemu.

Drugi pojav pa je izraziti tehnokratizem. V prenekateri delovni organizaciji je namreč obveljalo prepričanje, da lahko zagotove boljše ekonomske in gospodarske rezultate samo spremembe v organizaciji poslovnih procesov, reorganizacija tehnoloških procesov, skratka, le nova tehnična revolucija. Ne, ne bi bilo razsodno zani-

kati pomen takih ukrepov, pogosto bodo celo odločilnega pomena, toda pri tem je vendar treba upoštevati proizvajalca — upravljavca. Izkušnje namreč izpričujejo, da povsod tam, kjer so v procesu gospodarjenja pozabili na faktor, ki se mu pravi proizvajalec, kjer so poskušili omejiti njegove samoupravne pravice v odločanju in gospodarjenju, da povsod tam tudi rezultati vseh tehnoloških sprememb niso bili, kot so si jih zamišljali.

Zato tudi koprski sindikati tako odločno pripominjajo, da je treba vse sile usmeriti v lomljenje ostanov birokratizma in tehnokratizma. Se posebej velja to za sindikate v občinah in delovnih organizacijah.

• Delovnim organizacijam ostaja čedalje več ustvarjenih sredstev. Kako z njimi gospodariti, da bi si lahko zagotovili kar naj-boljše rezultate?

Sredstva, ki ostajajo delovnim organizacijam, so se v minulemu letu močno povečala, samo v industriji za 93,8%. Ko pa iščemo odgovora na vprašanje, kako ta sredstva tudi najbolj racionalno zaloziti, se srečujemo z nekaterimi skrajnostmi, ki pa pomenijo le ponoven korak v preteklost. Tako na primer za letošnje leto v koprskem okraju predvidena vlaganja v rekonstrukcijo obstoječih proizvodnih sredstev pomenijo le 5,6% od skupnih investicijskih sredstev. Ob tem pa nov podatek, namreč, da v industriji tega okraja dela v drugi izmeni 23,8%, v tretji pa le 11,4% zaposlenih.

Koprski sindikati zato tudi zavračajo tako gospodarjenje z ustvarjenimi sredstvi. Po podatkih zaključnih računov za (Nadalj. na 2. strani)

Našim bralcem se vljudo opravičujemo, ker zaradi pomanjkanja papirja ne moremo nadaljevati objave kongresnega gradiva v Pogovorih.

UREDNIŠTVO

S PLENARNEGA ZASEDANJA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA STORITVENIH DEJAVNOSTI

TEORIJA KONTRA PRAKSA

Za razvoj obrti naj skrbita tudi industrija in trgovina

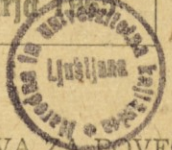
Koncept sodobne storitvene obrti in komunale se je že dokaj jasno izkristaliziral med številnimi razpravami na raznih nivojih, nereseno pa je vprašanje, kako naj bi ga realizirali. Preden odgovorimo, se je treba vprašati, čemu se pri nas

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 7. januarja

Št. 1, leto XXIII

KJE VZETI SREDSTVA ZA POVEČANJE OSEBNIH DOHODKOV NA RAČUN TERENSKEGA DODATKA?

POSEG V SKLADE NI PRAVA POT

Če na sestankih delovnih enot gradbenih podjetij steže pogovor o terenskih dodatkih, se po pravilu zaostri. Delitev po delu ni več prazna beseda. Tisti terenski delavci, ki po veljavnih kriterijih niso upravičeni do terenskega dodatka, se čutiljo prikrajšani pri osebnih dohodkih v primerjavi s svojimi sodelavci, ki jim predpisi to pravico priznava. Ko se pogovor zbištri, upravičenci na terenski dodatek navadno pritrdijo »težavoljinežem«, češ, res je, terenski dodatki niso v vzročni zvezi z delovnimi uspehi posameznika in delovne skupine, ne pozabite pa dodati: »Nismo pa tega mi krivi, ampak predpisi... Seveda bi bilo prav, če bi se po dohodkih izravnali z nami, saj opravljamo enaka dela, toda ne vemo, kako.« »Kje vzeti denar, na skladih le ne nekaj grošev.« dodaja še kdo iz računovodstva in razprava o terenskih dodatkih običajno na mrtvi točki.

spodbudne oblike delitve in jih vključiti v cenike del. Ukinitev terenskega dodatka kot posebne kategorije osebnih dohodkov za delovno organizacijo ni posebno privlačna. Dinar, izplačan za osebne dohodke iz materialnih stroškov, ima drugačno vrednost kot dinar, izplačan za osebne dohodke iz čistega dohodka. Če prenesemo nadomestilo za terensko delo v čisti dohodek oziroma v osebne dohodke, naraste dohodek podjetja, s tem pa tudi prispevek do dohodka. — ga zajema federacija. Hkrati naraste tudi prispevek iz osebnih dohodkov in se sorazmerno zmanjšajo skladi podjetja.

te. Lahko bi posegli tudi v skladi podjetij, vendar kažejo računi, da bi takšen poseg pobral tri četrte skladov delovnih organizacij v gradbeništvu (v letu 1963 so imele te organizacije 2977 milijonov dinarjev v skladih, kot nadomestilo za terenske dodatke bi morale od tega odšteti 2138 milijonov, kar pomeni, da bi jim ostalo v skladih le še 739 milijonov dinarjev). Za delovne organizacije gradbeništvu bi bila edino možna četrta rešitev: da bi se federacija odrekla tolikšnega dela prispevka iz dohodka, kolikor je potrebno za kritje razlik, ki bi nastale s takšno spremembo formiranja osebnih dohodkov terenskih delavcev. Pričakovane takšne rešitve je glede na materialne možnosti federacije najbolj realno, vendar bi bila tudi takšna rešitev samo začasna, saj bo treba čimprej spremeniti celoten sistem delitve dohodka med skupnostjo in delovnimi organizacijami.

PODRAŽITEV NI REŠITEV
Sredstva, ki naj nadomestijo terenske dodatke, je mogoče zagotoviti na več načinov. Prvi je: odpraviti različno vrednost dinarja v sistemu delitve dohodka. To je najenostavnejša, vendar perspektivna rešitev. Hitreje bi zbrali potrebna sredstva s sorazmernim povišanjem cen proizvodov in storitev, ki jih izgovarjajo oziroma opravljajo terenski delavci. Dodatna podražitev gradbenega dela pa bi ob njegovih že sicer visokih cenah ne bila najbolj primerna reši-

ZA ENAKA DELA ENAKA MERILA!
Pri rokah imam le podatke iz analize izplačevanja terenskih dodatkov v štirinajstih gradbenih podjetjih v letu 1963, zato (Nadalj. na 4. strani)

Predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije se minuli torek razpravljalo o konceptu zasnove, družbeno-ekonomskih izhodišč in namenih ugotavljanja in merjenja življenjskih stroškov ter pri tem ugotovilo:

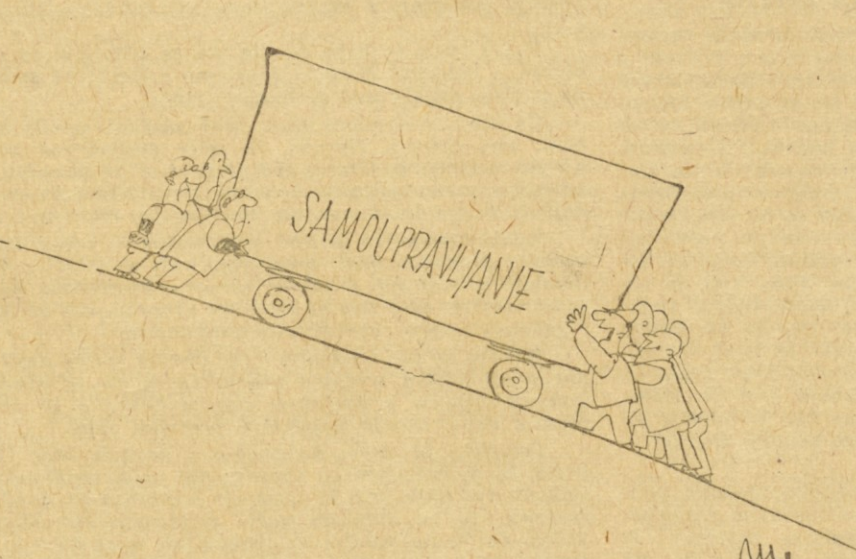
- da podatki, ki jih danes daje statistična služba na sektorju življenjskih stroškov, ne ustrezajo;
 - zato je potrebno izdelati metodologijo in sistem zamejanja in izračunavanja indeksa cen življenjskih stroškov, ki naj omogoči realne meritve, ocene in zaključke.
- Predsedstvo meni, da je reševanje problemov standarda izredno pomembna in aktualna družbeno-ekonomska naloga za nadaljnji razvoj produktivnosti dela, ki terja ustrezno pozornost in prizadevanja vseh družbenih činiteljev. V tem namenu je predsedstvo sprejelo naslednje konkretne zaključke:
- Da predlaga izvršnemu svetu SRS, da ustanovi družbeni organ in ustrezno službo za proučevanje vpliva cen življenjskih potrebščin in življenjskih stroškov na standard delovnih ljudi ter da izvršni svet SRS zagotovi potrebno materialno bazo za raziskovalno delo na tem področju.

Nujno je realnejše spremljanje življenjskih stroškov
S seje predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Nadalje predlaga predsedstvo RSS Centralnemu svetu ZSJ, da podvzame ukrepe, ki so potrebni za izdelavo enotnega sistema in metodologije ugotavljanja življenjskih stroškov v Jugoslaviji.

Na seji so med drugim razpravljali tudi o realizaciji statutarnih in zakonskih določil o reelekciji direktorjev v delovnih organizacijah. Praksa nekaterih občin namreč ni vselej v skladu s sistemom delavskega samoupravljanja, mimo tega pa so močno pomamljiva določila statuta delovnih organizacij, zlasti takrat ko gre za časovno opredeljevanje reelekcije. Oboje, zlasti pa napačna interpretacija vsebine novih pravno družbenih norm bi lahko še naprej uveljavljalo staro, od kolektiva odtrgano kadrovske politiko in omejilo ali celo odpravilo uveljavljanje samoupravne pobude in samoupravne odločitve pri reelekciji. Kritike napačnih postopkov in razlag predpisov oziroma reelekcije ne razumemo kot obrambo tistih direktorjev, ki bi jih glede na premajhno uspešnost njihovega dela kazalo zamenjati, marveč kot obrambo novih principov v kadrovanju direktorjev, uveljavljenih z ustavo in zakonom. Naša prizadevanja bodo morala biti usmerjena predvsem na smotno izpopolnitev statutarnih določil o reelekciji in ne nazadnje tudi na preciznejše opredeljevanje pogojev za tako delovno mesto. Tako bodo na osnovi statutarnih norm možna in umestna politična prizadevanja, da se reelekcija dosledno uveljavi. Na seji so sklenili, da bodo o tem posredovali obširnejšo informacijo vsem sindikalnim organom.

Ob koncu je predsedstvo sklenilo, da bo v drugi polovici januarja seja plemura republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije, na kateri bodo razpravljali o nalogah sindikalnih organizacij v prizadevanjih za večjo produktivnost v sedanjih gospodarskih pogojih in gibanjih.

Končno domenjeno

— Zdaj je pa tako: ali boste potiskali na tej strani — ali pa pripišite sebi, če vas bo povozilo!

Karikatura: MILAN MAVER

(Nadalj. na 2. strani)

TOVARNA TEŽAV

Kronika je včasih stroga učiteljica, ker ob njej ugotavljamo, kaj smo se naučili. Z njeno pomočjo tudi odkrivamo odnos ljudi do napak in do učenja.

V tovarniški kroniki mariborske tovarne »EM« smo dobili dva podatka, ki razen drugih ekonomskih kazalcev potrjujejo domnevo, da je tovarna sedaj v hudi krizi. Sicer to v gospodarskih krogih ni več skrivnost. Poslovni ljudje vedo povedati o kronični blokadi tekočega računa, o neplačanih terjatvah, rubežih in podobnih prisilnih ukrepih, ki ne mečejo dobre luči na tovarno, ki je nekoč v naši elektroindustriji zavzemala vodilno mesto. Primer končno tudi pove, kako kratko je življenje na lovoričkah, če tovarna sproti ne izpolnjuje svoje proizvodnje z razvojnimi novostmi.

RDEČICA PO SESTANKU

Minilo je že nekaj mesecev, ko so v tovarni zapazili, da jim več ne tečeta »med in mleko«. Zadnji sestanek, na katerem so si vodilni ljudje v tovarni slekli suknjiče in v srajcah z zavrhanimi rokavi poslušali kritične pripombe o svojem delu in o napakah, je že toliko odmaknjen, da se ga spominjajo samo ljudje z dobrim spominom. Po tem sestanku, kjer so si v obraz povedali marsikaj neprijetnega, so vodilni uslužbenci zapuščali tovarno z rdečico. Učinek kritike pa ni bil dolg. Kmalu sta kritiko napak zamenjali mlačnost in molčečnost na celi črti.

Drugi udarec je bil prav tako omtičen. Neke noči v začetku meseca septembra lani je v okolici obratov neznan roka nalepila po zidovih lepake z italijanskimi klisijami, ki so obveščali člane mariborske tovarne »EM«, da se je na našem tržišču pojavil nov proizvajalec hladilnikov in avtomatskih pralnih strojev. Nekaj dni pozneje se je velenjska tovarna »Gorenje« res pojavila na zagrebškem velesejmu, kjer je razstavila prvi avtomatizirani pralni stroj s presenetljivo nizko ceno. Tako se je na zasiednem jugoslovanskem tržišču pojavil še četrti proizvajalec električnih gospodinjstev in s tem ustvaril še večjo zmedo na domačem tržišču in seveda povzročil nove težave s prodajo.

Ker je v našem značaju zelo pogosta lastnost, da za vse stvari najdemo primeren izgovor, tudi v tovarni »EM« niso upoštevali ljudskega pregovora, da bi najprej pometli pred svojim pragom. Vedno bolj pogosto so na zasedanjih v tovarni vračali krivdo za neugoden gospodarski položaj na druge: na neredno oskrbo s surovinami, na neenačne pogoje poslovanja, ker so nekateri proizvajalci v ugodnejšem položaju, in še različne druge izgovore so našli. V resnici pa nikoli niso mogli zakriti resnice, da je tudi v tovarni sami marsikaj narobe.

VIDNE IN NEVIDNE NAPAKE

Eno izmed pogostih mišljenj, ki v tovarni prevladuje, je, da količinska proizvodnja ni važna, temveč da je važen samo finančni učinek. Takšno mišljenje je imelo za posledico, da so količinski plan med letom menjali in da je ostal na koncu leta neizpolnjen za več odstotkov. V nekaterih mesecih so bili posamezni obrati v precejšnjem zaostanku. Tako je obrat Lendava izpolnil v mesecu novembru proizvodni načrt samo s 13,3 odstotka! Čeprav so ostali obrati izpolnjevali proizvodne naloge nekoliko boljše, letnega pa vsi razen obrata splošne montaže, proizvodnega načrta niso izpolnili. Proizvodnja je količinsko v primerjavi s prejšnjim letom sicer narasla, vendar so tudi tukaj posamezni obrati zaostajali. Če proizvodnja zaostaja, tudi finančni učinki ne morejo biti ne vem kakšni. V tovarni pa so še naprej delali račune brez krčmarja, češ da bo denar že prišel kar sam od sebe. Pri tem jih ni izučila niti popolnoma suha blagajna. Pred dnevi niso našli v rezervnem skladu za osebne dohodke niti pare, v skladu skupne porabe pa so imeli le borih 38 tisočakov! To je za tovarno, ki ji lanskoletno brutoprodajno cenijo na 12 milijard dinarjev, najbolj uničujoče dejstvo.

V takšnem položaju naj bi našli rešilni pas. V obratih in v tovarni so začeli razpravljati o vzrokih nazadovanja in kaj kmalu so imeli dolgo listino vzrokov. Toda pogosto so imeli pri tem vezane roke, ker razne službe v podjetju niso pripravile nujnih podatkov, ki bi povedali, v kakšnem gospodarskem položaju so. Prigovori o počasnosti in zamudah teh služb se vrstijo. Podatke običajno zbirajo z večmesečnimi zamudami, ko je že prepozno, da bi lahko z ustreznimi ukrepi napake odstranili. Sindikati se pritožujejo, da je takšno ravnanje brezglavo in površno.

Predsednik tovarniškega sindikata Mirko Topolovec je počasnost raznih služb ostro napadel:

— Sindikati smo sestavili posebno finančno komisijo, ki naj bi proučila finančni položaj. Toda, kako naj razpravljamo o položaju, če ga ne poznamo? Zelo smešno, toda hudo resno se sliši, da o polletni bilanci razpravljamo z nekajmesečno zamudo. Letos je naša finančna služba prišla do »salomonske rešitve«. Najprej so rekli, da polletnih bilanc ne bodo delali. Šele na pritisk so napravili polletno bilanco. Na podlagi te bilance je sindikat predlagal samoupravnim organom zaključke. Upravni odbor je nekatere ukrepe sprejel, vendar so bili ukrepi preveč deklarativni in niso zboljšali položaja. Vzemimo za primer zastoje, ki nastajajo zaradi neuskajane proizvodnje v obratih. Vemo točno, da smo lani izgubili 60.000 ur zaradi zastojev. To je zanesljiv podatek. Toda ni človeka, ki bi kaj ukrenil, da bi zastoje odpravili.

Odgovorni pravijo, da so proti zastojem brez moči in se izgovarjajo na stalno pomanjkanje reprodukcijskega materiala?!

— To je samo pol resnice. Mislim, da okoli 22 vrst materiala lani ni bilo dobavljenih. Brez dvoma je to hud zadržek. Tudi razni kooperanti so nas vleкли za nos. Kooperanti, ki nas redno oskrbujejo z elektromotorji, ne izpolnjujejo pogodb. Pozneje, ko se je zataknilo, smo elektromotorje dobili od drugega proizvajalca. Marsikaj zastoj bi lahko odpadel, če bi naša komercialna pravočasno potrkala na prava vrata.

Vodja obrata stikalnih naprav inž. Ivan Lešnik je povedal tudi nekaj pikrih o počasnosti ljudi iz upravne stavbe.

— Računovodstvo bi morali tako organizirati, da bi po enem mesecu zvedeli za naše poslovanje. To bi bil skrajni rok. Mi pa smo lansko polletno bilanco dobili v avgustu, v obratu pa smo jo obravnavali šele v septembru. Devetmesečno bilanco pa smo obravnavali v decembru. Vsakemu otroku je jasno, da ne moremo vplivati na stroške, ki so nastali časovno tako daleč nazaj. Zbiranje stroškov in obračun traja skoraj dva meseca, kar je predolgo za sodoben način gospodarjenja.

Pripomba pisca: V računovodstvu nima nihče višje izobrazbe kot osem let osnovne šole.

ZASTOJ V TEHNOLOGIJI

Vedno več je ljudi v tovarni, ki dvomijo, da je slab gospodarski položaj podjetja povzročila samo neredna oskrba z reprodukcijskim materialom. Nekateri menijo, da je tudi tehnologija dela kriva za sedanjo krizo. Dolgo časa je razvojni oddelek sedel na za-

pečku in razen kljuk, predalčkov in notranje razporeditve v hladilnikih ni pripravil nobenih izboljšav. O tem žgocem problemu sem se pogovarjal z direktorjem priprave serijske proizvodnje inž. Jankom Kozarjem:

Kaj je vzrok, da ste v tehnologiji vaših izdelkov, predvsem pralnih strojev in hladilnikov, zaostali?

— Po mojem je zelo sporno, če v tehnologiji sploh zaostajamo. Če bi vzeli količnik brutoprometa, podeljenega z osnovnimi sredstvi, verjetno ni tovarne, ki bi imela ugodnejši količnik. To dokazuje, da v tehnologiji nismo zaostali, temveč da ne moremo realizirati svojih zamisli.

Vedno se najde kakšen matematični izračun za opravičilo. Zanima pa me kljub temu, zakaj niste mogli uresničiti raznih tehničnih izboljšav?

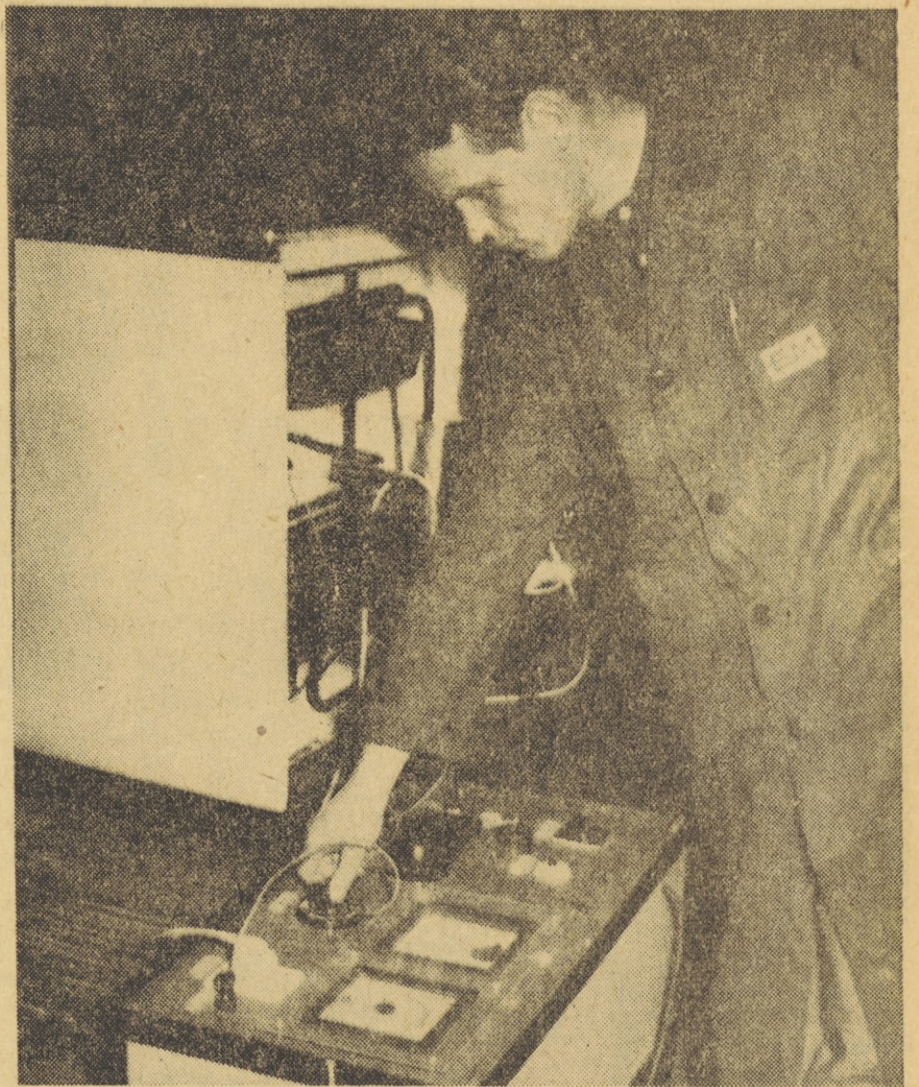
— Naša tovarna finančno ne vzdrži pogostih sprememb posameznih tipov izdelkov. Uvedba nove serije hladilnikov ni poceni. Po naših izračunih stane okoli 150 milijonov dinarjev. Ker so naše serije zelo majhne, mine nekaj let, da vložena sredstva vrnemo. Pri velikoserijskih proizvodnjah je lažje menjati proizvodnjo in jo zamenjavati s tehničnimi izboljšavami. Prvi pogoj je torej, da najprej povečamo serije, za kar pa moramo imeti tržišče. Po vsem tem lahko napravimo zaključek, da ima tehnično osebo pri raznih izboljšavah vezane roke. Naša proizvodnja je sicer serijska, ni pa masovna. Dokler bo tako, tudi s tehničnimi izboljšavami ne bomo reševali gospodarskega položaja tovarne.

Velikokrat se tudi z skromnimi sredstvi lahko najde kakšna poceni rešitev?

— Tega ne zanikam. Toda pri nas imamo velike težave, ker orodjarna ni sposobna, da bi izdelala ustrezna orodja. Njene zmogljivosti so premajhne. Velikokrat se zgodi, da dokončamo razno orodje ali priprave šele takrat, ko se je delo v določeni fazi zaradi pomanjkanja nadomestnega orodja že zataknilo. Na splošno so ti pojavi zelo škodljivi, so nam pa »prišli v kri«.

IZ OBRATA V OBRAT

Tovarna »EM« je znana, da ima svoje obrate zelo raztresene, saj teče proizvodnja razen v Mariboru še v Kidričevem, v Lendavi in v Murski Soboti. Proizvodni proces gotovih izdelkov je vse prej kot ekonomsko preštudirano. Celotno proizvodnjo draži-

množi pomisleke, da tehnično in tehnološko ni dobro izpeljana.

Nepotrebni prevozi iz obrata v obrat bi tako odpadli. S tem bi odpravili zamotan proizvodni proces, ki so ga do sedaj mirno prenašali in vzdrževali. Kriza jih je prisilila, da v tem pogledu nekaj ukrepanj, sicer bi pa verjetno ostalo še po starem.

Kako tesno in nesmiselno je bila sedaj proizvodnja povezana, pove že primer s hladilniki. V obratu Himo v Mariboru so izdelovali absorpcijske hladilnike in agregate za kompresorske hladilnike. Agregate za kompresorske hladilnike so nato vozili v obrat Tobi, kjer so jih vgradili v hladilnike. Plastično ohišje za hladilnike pa so vozili iz Kidričevega v Maribor, od tu pa naprej v Tobi. Tudi pralne stroje delajo v Mariboru in v Lendavi, tako da vsak proizvod napravi pred izdelavo dolgo pot iz obrata v obrat.

VSE PREJ KOT NAGRAJEVANJE PO DELU

Predsednik tovarniškega sindikata Mirko Topolovec je tudi povedal, da v tovarni krožijo hudomušne pripombe

EKONOMISTI BEŽIJO

Kadrovska zasedba delovnih mest v tovarni tudi ne ustreza. Tovarna, ki je imela lani zaposlenih okoli 3100 delavcev, bo ostala zdaj z enim samim ekonomistom, pa še ta dela na manj važnem področju. V podjetju so položaje ekonomistov zasedli inženirji. Inženirji se na setankih hvalijo, da imajo toliko ekonomskega znanja v malem prstu kot ekonomisti.

Spraševal sem, zakaj so vodilna mesta, kjer bi morali delati ekonomsko izobraženi ljudje, zasedena s tehnično inteligenco. Dobil sem zelo različne odgovore:

Inženir Janko Kozar je bil kratek: — Mi smo si svoj položaj v tovarni pridobili z delom. Pa naj še ekonomisti poskušajo.

Dejstvo je, da ekonomisti bežijo in da jih ne morejo zadržati. Inženir Ivan Lešnik je zadel v črno:

— Verjetno prihaja med tehničnimi strokovnjaki in ekonomisti do trenj, ker tehnik drugače gledamo na poslovanje. Dejstvo je, da so ekonomsko poslovanje prevzeli tehniki. To je zgrešeno. Samo v našem obratu smo ugotovili, da potrebujemo štiri ekonomiste. Dolgo brez njih več ne bomo mogli shajati.

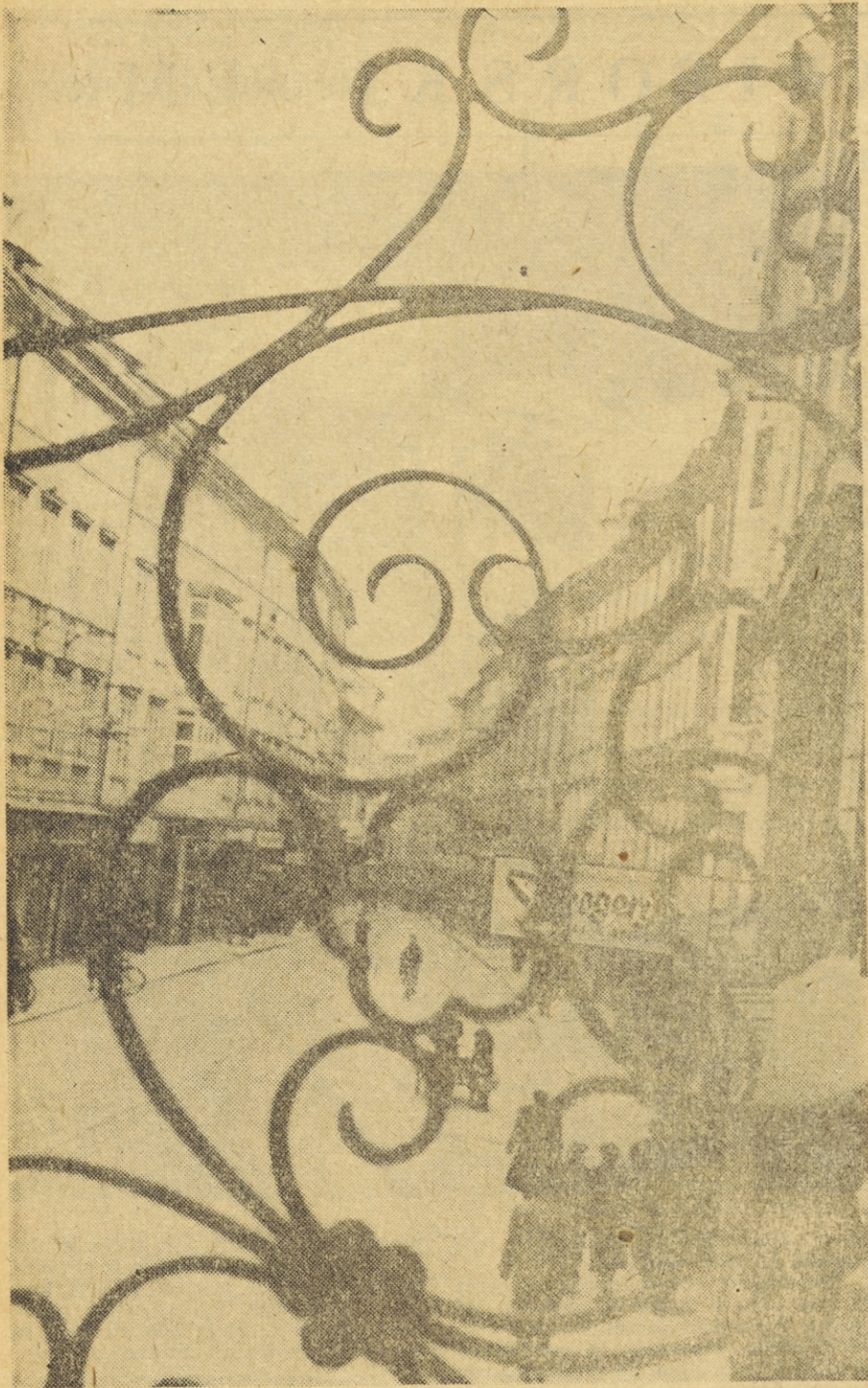
Predsednik sindikata Mirko Topolovec pa je skušal najti vzroke:

— Zdaj sta dala odpoved kar dva ekonomista. Odhajata zaradi odnosov v podjetju. Vendar tega nihče javno ne pove na pristojnem mestu. Razlogi odpovedi ostanejo skriti in se o njih govori le v zaprtih družbah. Kot primer naj havedem, da ekonomist, ki odgovarja za zunanjo trgovino, sedi doma za pisalno mizo, namesto njega pa potujejo po tujini drugi ljudje, ki jim je zunanja trgovina bolj konjiček kot poklicni opravke.

S temi stavki smo hoteli samo spomniti, da vzroki nešteti težav v tovarnah ne izvirajo samo iz pomanjkanja surovin iz uvoza. Tudi doma imamo, če odkrito priznamo, vrsto slabosti in ni čisto prav, da krivdo za ves nered v proizvodnji pripisujemo slabi oskrbi s tujimi reprodukcijskimi materiali. Morda je to poglavitni vzrok mnogih napak, vendar krivci vsaj za polovico težav najbrž sedijo za tovarniško ograjo.

ZDRAVKO TOMAŽEV

RAZMIŠLJANJA OB TEZAH ZAKONA O STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU

Okno v staro Ljubljano

Foto Miian Sparovec

Na lestvici problemov, o katerih smo najpogosteje razpravljali v preteklem letu, bi verjetno izobraževanje in usposabljanje strokovnih kadrov zavzelo eno prvih mest. Skoro da ni bilo pomembnejšega sestanka, ki ne bi na njem stekla beseda tudi o tem, za razvoj našega gospodarstva, tako pomembnem vprašanju. Lani je bilo npr. mnogo razprav in kritike na račun neurejenega financiranja strokovnega šolstva. Ob začetku šolskega leta so se, kot že vrsto let nazaj, tudi lani ponovno razvlele razprave o tem, kam z mladino, ki po končani osnovni šoli želi nadaljevati šolanje, pa tega zaradi premajhnih kapacitet teh šol ne more.

Več ali manj so bile te razprave parcialne — načenjali smo jih takrat, ko se je pred nami pojavil problem, ki smo ga morali tako ali drugače rešiti. Ob tem pa dostikrat nismo dovolj kompleksno — z različnih zornih kotov ocenili sedanjega sistema šolanja in usposabljanja strokovnih kadrov, njegove slabosti in pomanjkljivosti ter iskali ustrezna pota za razvoj v bodoče.

Pomemben prispevek k taki celoviti obravnavi pomeni nedvomno obsežno gradivo, ki ga je pripravila posebna komisija zveznega sekretariata za prosveto in kulturo za izdelavo zveznega

dokumenta o sistemu izobraževanja. Skoro istočasno smo v Sloveniji dobili tudi teze za zakon o strokovnem izobraževanju.

Gradivo zveznega sekretariata za prosveto in kulturo odpira nekaj načelnih problemov, ki bi jih bilo vredno temeljito proučiti in jih soočiti z našo sedanjo prakso.

Osnovno vprašanje, na katerem je zgrajena shema strokovnega izobraževanja, je: kakšni kadri bodo v perspektivi potrebni gospodarstvu in družbenim službam. Razvoj tehnike in uvajanje avtomatizacije v industrijo bo zahteval drugačni kvalifikacijski sestav delovne sile. Predpostavlja se, da bo družbeni in ekonomski razvoj pripeljal do ekspanzije izobraževanja in da bo zaradi hitrega uvajanja nove tehnike potrebno stalno priučevanje na delovnih mestih. Prav zaradi tega pa bo potrebno zagotoviti čim večjemu številu zaposlenih široko, splošno in strokovno izobraževanje, ki jim bo omogočilo hitro prilagajanje stalnim spremembam v proizvodnji. Prvi problem, ki se ob tem odpira, je torej: kdaj in na kakšni stopnji splošne in strokovne izobrazbe uvesti specializacijo. Drug problem, ki izvira iz prvega, pa je odnos med šolo in delovno organizacijo v deležu, ki naj ga obeprištevata k izobraževanju in usposabljanju kadrov. Izobraževanje strokovnih kadrov je tudi pri nas že preraslo klasični šolski sistem in se močno razširilo na delovne organizacije v gospodarstvu in družbenih službah. V svetu se bistveno menja naloga šole, ki ne pretendira več, da bi delavca povsem usposobila, temveč ga predvsem pripravlja za industrijsko izobraževanje. Neposredno strokovno izobraževanje na drugi stopnji v razvitih deželah vse bolj prevzemajo gospodarske organizacije — šole pa dajejo predvsem tiste osnove splošne in strokovne izobrazbe, ki je pogoj za uspešno usposabljanje na delovnem mestu in doseganje strokovnih kvalifikacij. Obenem pa taka izobrazba zagotavlja vsestranski razvoj osebnosti, ter mladega človeka usposablja za aktivno udeležbo v družbenem življenju. Izhajajoč iz teh osnov in izkušenj razvitih dežel se komisija zveznega sekretariata za prosveto in kulturo zavzema za uvedbo novega tipa šole, tako imenovano industrijsko tehnično šolo, ki bi predstavljala masovno šolo za mladino, ki se po osnovni šoli še ni opredelila za poklic.

Medtem ko gradivo zveznega sekretariata obširno in dokumentirano obravnava ekonomske in družbene osnove, na katerih bo v bodoče moralo temeljiti usposabljanje strokovnih kadrov za gospodarstvo in družbene službe — predstavljajo teze zakona o strokovnem izobraževanju poizkus uzakoniti dosedanja sistem strokovnega izobraževanja na stopnji, ki smo jo doslej v Sloveniji dosegli.

Vprašanje je, ali naj se sistem strokovnega izobraževanja gradi na trenutnih potrebah in se le-tem prilagaja — ali pa mora računati na perspektivni razvoj in potrebe, ki jih bo le-ta porajal. Verjetno bi bilo potrebno — predno uzakonimo sedanjo prakso, študijsko proučiti načine in pota, po katerih danes pri nas šolamo in usposabljam strokovne kadre — kritično oceniti strukturo in kvaliteto njihovega znanja in sposobnosti ter analizirati pomanjkljivosti sedanjega sistema. Gotovo velik del slabosti izvira tudi iz neresenih problemov izven samega izobraževalnega sistema (npr. zaradi disproporcij v nagrajevanju in različnih vrednotenja umskega in fizičnega dela je že nekaj let čutili mnogo večji naval na šole, ki usposabljujejo za uradniške poklice, medtem ko se v šole za delavske poklice vpišuje vedno manj mladine). Ne glede na to in druge neresene probleme pa bi moral zakon, izhajajoč iz sedanjih konkretnih pogojev in materialnih možnosti, v večji meri upoštevati gospodarski in družbeni razvoj in prilagoditi šolanje kadrov tem perspektivam.

Nemogoče je v enem sestavku opozoriti na vrsto problemov, ki jih že danes poraja praksa in ki se bodo v bodočnosti še zaostriili. Naj zato omenim le nekatere:

Z resolucijo o strokovnem izobraževanju smo postavili 8-letno osnovnošolsko izobrazbo kot temelj vsake nadaljnje strokovne izobrazbe in izpopolnjevanja. S tem smo hoteli zagotoviti višjo splošno izobrazbo vseh zaposlenih. Kako pa se to načelo kaže v praksi? Lani je zaključilo obvezno osnovno šolo 32.289 učencev — od tega uspešno vseh osem razredov osnovne šole 16.261 (ali le dobra polovica), vsi drugi pa so 8-letno šolsko obveznost zaključili v nižjih razredih od IV. do neuspešno končane VIII. razreda. V šole II. stopnje se je lani vpisalo 17.802 mladincev (za poklicne šole so štete le prve izmene, ker podatkov za drugo in tretjo izmeno statistika še nima), torej več kot pa jih je uspešno zaključilo 8. razred osnovne šole. Ti podatki nam kažejo dvoje: 1. da vsa mladina, ki uspešno zaključi osnovno šolo, nadaljuje šolanje na II. stopnji in 2. da se neposredno v proizvodnjo vključuje še vedno velik del mladine z nedokončano osnovno šolo in da prav ta mladina kasneje ni deležna nikakršne sistematčne vzgoje in izobraževanja.

Še bolj zanimivi so podatki o strukturi vpisa na šole II. stopnje. Največji pritisk je bil letos na takozvane popolne srednje šole (TS, gimnazija), medtem ko nekatere predvsem poklicne šole, kljub večkratnim razpisom niso mogle dobiti dovoljnega števila učencev (rudarske, metalurške, gostinske itd.). Vse tehniške in njim ustrezne strokovne šole so letos vpisale 5077 učencev (od tega tehnične 2554, ekonomske pa 1478 učencev), medtem ko se je v gimnazije vpisalo 3683 učencev.

Ti podatki zelo zgovorno kažejo na nekatera neorazmerja v solah II. stopnje, ki so se razvijale dokaj stihljivo, več ali manj le pod pritiskom mladine, ne pa na osnovi proučenih potreb po strokovnih kadrih. Kažejo pa tudi na različno vrednotenje posameznih šol II. stopnje s strani mladine in staršev. Le-

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

V iskanju novih oblik gledališke izraznosti se vedno pogosteje pojavljajo tudi nove vsebine, ki jih je moč učinkovito uporabiti prav v satiričnem kabaretu. S tem so v svetu že daleč pred nami, zlasti učinkovita je dejavnost satiričnih kabaretov na Poljskem. Nosilci teh novih oblik so skoraj povsod mladi ljudje — študenti, ki so običajno avtorji domiselnih, duhovitih in kritičnih tekstov, hkrati pa tudi dobri igralci, pevci in plešalci. S tem je njihova ustvarjalnost po vsebinski kot izvedbeni plati lahko enakovredna poklicni gledališki umetnosti in jo gledalci tako tudi sprejemajo in vrednotijo.

Pri nas smo s tem šele na začetku. Prav je, da smo začeli, vprašanje pa je, v koliko je skupina Akademik s svojim satiričnim kabaretom »Tovariši, to se nas tiče!«, s svojo izvedbo satiričnih krpic resnično uspela ter s specifičnimi domiselnimi, duhovitimi in predvsem dovolj kulturnimi teksti in izvedbo lahko predstavila našemu občinstvu novo obliko gledališča in ga k temu pritegnila. Izvajalci in sodelavci so si prizadevali, da bi večeru dali čim močnejši poudarek duhovitu in izvrine družbene satire, da bi s svojimi

teksti bičali napake, ki se iz čezje po družbeni satiri pogajena, če naj ubira pota, da se bo spotikala predvsem ob to, kar je po znanih zakonih dialektike nujen zgodovinski proces in razvoj, ki ga ni moči ustaviti. Lahko ga tako ali drugače zavremo, začasnomo spremenimo, toda razvoj gre dalje po svoji nujni razvojni poti. To je ena plat uprizoritve, druga, sprejemljiva, pa je smešenje vsega, kar je v našem vsakdanjem življenju napačnega, nedostopnega in slabega. Odkrita in poštena kritika nam je še kako potrebna in zaželena, vendar pa naj bo plod objektivne in resne presoje dane situacije, temeljitega poznavanja družbenih procesov in dogajanja v našem vsakdanjem življenju. Samo taka kritika bo zadela v živo, ne bo naivna in marsikdaj brez prave aktualne, življenjske osti, bo lahko duhovita, ostra in seveda tudi spodbudna. S tako kritiko in satiro naj bi naši mladi ljudje zdravili vse, kar je napačnega. In tako kritiko bi brez dvoma ljudje z veseljem sprejeli in videli v njenih ustvarjalcih bodoče delavce in upravjalce, ki se bodo nekoč na svojih delovnih mestih znali izogniti napakam svojih predhodnikov.

Starša resnica je, da neko ideo, nazor ali umetniško izpoved lahko smešiš, lahko pa jo tudi razvednotiš, vendar pa moraš vedno najti nekaj boljšega, ustrežnejšega in vrednejšega. Če zadeva to na primer družbeni sistem, konkretno našo družbeno ureditev, kar je bilo med vrsticami čutiti, se sprašujem, kakšna ustrežnejša ureditev naj bi za te mlade ljudi nadomestila sedanji družbeni sistem in če je predvsem rdeča barva za našo družbo danes sploh bistvenega in odločilnega pomena (vsake toliko časa so namreč igralci vohljali po tleh, če je še dovolj rdeče barve — linije!). Ob

tem se vprašujem, ali bo naša čezje po družbeni satiri pogajena, če naj ubira pota, da se bo spotikala predvsem ob to, kar je po znanih zakonih dialektike nujen zgodovinski proces in razvoj, ki ga ni moči ustaviti. Lahko ga tako ali drugače zavremo, začasnomo spremenimo, toda razvoj gre dalje po svoji nujni razvojni poti. To je ena plat uprizoritve, druga, sprejemljiva, pa je smešenje vsega, kar je v našem vsakdanjem življenju napačnega, nedostopnega in slabega. Odkrita in poštena kritika nam je še kako potrebna in zaželena, vendar pa naj bo plod objektivne in resne presoje dane situacije, temeljitega poznavanja družbenih procesov in dogajanja v našem vsakdanjem življenju. Samo taka kritika bo zadela v živo, ne bo naivna in marsikdaj brez prave aktualne, življenjske osti, bo lahko duhovita, ostra in seveda tudi spodbudna. S tako kritiko in satiro naj bi naši mladi ljudje zdravili vse, kar je napačnega. In tako kritiko bi brez dvoma ljudje z veseljem sprejeli in videli v njenih ustvarjalcih bodoče delavce in upravjalce, ki se bodo nekoč na svojih delovnih mestih znali izogniti napakam svojih predhodnikov.

IVA BOZOVIČAR

Vabimo posameznike in delovne organizacije k javni razpravi o sistemu in vsebini strokovnega izobraževanja

TOVARIŠI,
TO SE NAS
TIČE!

STUDENTSKI SATIRIČNI
KABARET

Duhovita
satira

ITALIJANSKI FILM »TEZKO
JE ŽIVETI«

V novoletnih dneh so nam med prazničnimi, zabavnimi in lahkotnimi deli posredovali tudi italijansko filmsko satiro »Teško je živeti«. Scenarist Rodolfo Sonego je posegel v življenjske prigode povprečnega Italijana, ki se začnejo v minuli vojni, kjer se Silvio Magnozzi kot partizan prvič zave, da je sestavni člen družbe in da lahko s svojimi naprednimi stališči in udejstovanjem marsikaj stori za njen razvoj in napredek. Žal pa svoja hotenja izraža običajno v nepravem času in nepravem okolju. Pogum, ki ga je le redko dovolj za resno in družbeno pomembno akcijo in ki mu često manjka posluh za trenutno aktualno politično vzdušje, usmerja v brezciljna

dejanja in se z njimi smeši. S svojimi načeli, da mora služiti novim družbenim ciljem ter se boriti za Italijo, kjer bo za večino revežev boljše in srečnejše življenje, prihaja v stalna nasprotja v družbi in družini. Nehote postane »zalegati norec« v ustavljenem moralno-družbenem redu, ki noče po koleznicah vladajoče birokracije in privilegirane družbenega razreda. Zato je osamljen in siromašen, ko pa se prilagodi nenapisanim zakonom družbe ter postane »ugleden in ubogljiv«, je brez svojega ponosa. To pa je zanj, čeprav povprečnega italijanskega človeka, preveč in spet krene na trpko pot lastnega dostojanstva in načel za lepšo bodočnost delovnega človeka.

Režiser Dino Risi je že z dodelitvijo naslovne vloge Albertu Sordiju uspel. Sordij je začel v plogi Silvia Magnozzija prepričljivo ter s svojo igro vtisnil delu pečat duhovite družbene satire. S svojo tragi-komično aktivnostjo je odkril marsikatero trpko in življenjsko resnico, ki zbode in boli. Sordij ni pavilionska kreacija, ki se ji smejemo zaradi njene lastne smešnosti. On je v bistvu tragični junak v danih situacijah. V danem okolju, ki odkriva resnično plat določene družbene ureditve. Sordij je eden med tisoči milih italijanskih ljudi, ki s svojimi poštenimi nazori želijo, da bi tudi v tej družbi bilo vse pošteno in boljše.

I. B.

to ima svoje subjektivne pa tudi objektivne vzroke. Kljub formalno enakam rangu vseh šol II. stopnje je vendarle res, da so možnosti napredovanja dokaj različne in da ima npr. tisti, ki se vpiše v takozvane popolne srednje šole ali v gimnazijo, mnogo večje možnosti za nadaljnje strokovno izobraževanje in napredovanje, kot pa mladinci, ki gredo v takozvane poklicne šole.

Vse to kaže, da bo v sistemu in vsebini našega strokovnega izobraževanja potrebno izvesti korenitejšo spremembo. Dvomim, da bi z uvedbo novega tipa šole, kot ga predvidevajo predlogi komisije Zveznega sekretariata za prosveto in kulturo, rešili osnovne probleme izobraževanja strokovnih kadrov. Prav tako pa tudi nov zakon, ki ne bo dovolj upošteval sprememb in perspektivnega gospodarskega in družbenega razvoja, ne bo prispeval k ureditvi mnogih neresenih problemov, ki v našem strokovnem izobraževanju obstajajo.

TILKA BLAHA

Lahko se čudimo

»Izreden uspeh Ludvika Zajca!«
 »Četrto mesto Jeseničana Ludvika Zajca na skakalnicah v Oberstdorfu med svetovno elito skakalnega športa je presenetilo vse, celo največje optimiste...«
 »Roko na srce! Lahko se čudimo podvigu Ludvika Zajca...«

Take in podobne komentarje smo lahko te dni zasledili v skoraj vseh jugoslovanskih časnikih. Tudi radijski komentatorji niso bili tiho:

»Trije naši skakalci Zajc, Oman in Eržen so se štiri dni pred pričetkom novoletne skakalne turneje pripravljali v sosednji Avstriji na večji skakalnici, potem ko so zaključili trening na 50-metrski ob železni-

ški postaji v Planici. Prehod na večjo skakalnico (tega so morali napraviti v Avstriji?) jih je motil... Sprememba sloga je ugodno vplivala na Zajca...«

To je res in spodbudno. Z največjimi črkami smo zapisali uspeh mladega jeseniškega skakalca. Zato je marsikdo pomislil in si dejal:

»No, vendar so se naši fantje enkrat solidno pripravili za novo smučarsko sezono. Tokrat so pristojni forumi poskrbeli za vse.«

Ali je to točno? Druga plat medalje je nekoliko drugačna. Kot manj pomembno dejstvo so namreč časopisi med drugim zabeležili tudi tole:

»Na treningu pred novoletno turnejo so prva dva dni naši skakalci sami pripravljali 50-metrsko skakalnico, ostale dni (trenirali so vsega skupaj sedem dni) pa skakali dopoldne in popoldne. Vsak je izvedel po 40 do 50 skokov. NA 90

METRSKI SKAKALNICI V PLANICI PA NISO VADILI, KER SE NI BILA PRIPRAVLJENA...«

Zato so morali Zajc, Oman in Eržen na trening v Avstrijo, prej pa so skupaj še z drugimi skakalci »tlačili 50-metrsko skakalnico. Lep trening, ali ne? Ob vsem tem se ljubitelji skakalnega športa upravičeno sprašujemo, kakšen uspeh bi Zajc dosegel šele, če bi se 40 do 50 krat peljal čez mostiček 90 metrske planiške skakalnice. Tudi Oman in Eržen bi bila gotovo boljša.

Toda pri nas je že taka navada, da se vsako leto ponovi ista pesem: planiške skakalnice ostajajo pozimi vedno nepripravljene. Naši skakalci pa si morajo za devize pridobivati znanje v tujini.

Resno dvomim, če bo 90 metrska planiška skakalnica nared vsaj za mednarodno FIS prireditev, ki bo marca letos. Dva dobra meseca bosta za priprave gotovo prekratka.

Skratka, ob vsem tem, kar se dogaja v našem smučarskem športu, se lahko uspehu Ludvika Zajca samo čudimo.

In to — zelo čudimo.

ŠILO

O REKREACIJI NAŠE MLADINE

Ob dobri volji več razumevanja

Stanovanjske skupnosti in mladinske organizacije slabo rešujejo vprašanja prostega časa

Znano je, da pretežni del dohodka jeseniške komune ustvarja Železarna, medtem ko ostale dejavnosti doprinašajo le skromen delež. Če izvajamo še gostinstvo in turizem, potem dohodka, ki ga ustvarjajo obstoječe obrtno gospodarske dejavnosti v komuni, skoraj ni omenjati. Obstaja pa možnost, da se ta odnos v ustvarjanju narodnega dohodka popravi, oziroma spremeni. V ta namen je bil pred dnevi na iniciativo Obč. sinikalnega sveta sklican tudi skupni sestanek proizvodnih obrtnih podjetij na Jesenicah, ki so se ga poleg direktorjev udeležili tudi predstavniki delavskega samoupravljanja in družbenih organizacij. Ker od uslužnostne obrti ni pričakovati udeležbe pri večjem ustvarjanju dohodka, ostanejo le štiri večja proizvodna obrtna podjetja, ki imajo perspektivo, da se razvijejo v industrijska podjetja z osvajanjem

serijske proizvodnje in kooperacije. Ta podjetja so: Kovinoservis, Lesno-galanterijski obrat, oba na Jesenicah, podjetje »Cokla« na Blejski Dobravi in ZINOS v Mojstrani. Iz poročil direktorjev omenjenih podjetij je razvidno, da kljub obstoječim težavam, s katerimi se borijo, le dosegajo za njih vsekakor pomembne gospodarske uspehe, zlasti velja to za najmlajše podjetje odnosno Zavod za zaposlovanje invalidnih in drugih oseb — ZINOS — ki je leta 1959 pričel poslovati s štirimi delavkami, danes pa zaposluje skupno 84 oseb, od tega 31 moških in 53 žensk (upoštevajoč pri tem, da je 41% invalidov). Vrednost bruto proizvodnje pa je znašala lani 171 milijonov din. Ostala tri podjetja takega porasta niso zabeležila.

V perspektivnem sedemletnem planu pa predvidevajo s preusmeritvijo iz obrtne v indu-

strijsko proizvodnjo povečati bruto realizacijo iz dosežene skupne okoli 500 milijonov v letu 1963 na 1,3 milijarde v letu 1970. To pa bo mogoče le ob osvajanju konjunkturalnih proizvodov, z zmanjšanjem asortimenta proizvodov in predvsem z iskanjem notranjih rezerv, to je, izboljšati procent izkoriščenosti strojnih kapacitet in povečati produktivnost, kar je možno le z dobro organizacijo priprave dela in izboljšanjem tehnoloških procesov in uvajanjem nagrajevanja po enoti proizvoda. Potrebno pa bo seveda tudi nekaj novih sredstev za stroje.

Vsa ta podjetja pričakujejo več razumevanja od strani občine, ki ga do sedaj ni bilo. Obremenjuje jih tudi odvajanje pavšala na račun skladov 70% proti 30%. Mnenja so, da bi se ta denar stekal v banki, kar bi jim omogočalo najmanjše potrebne kredite za investiranje, upoštevajoč pri tem lastno udeležbo.

Na podlagi razprave, v katero je posegel tudi predsednik sveta za industrijo in obrt tov. ing. Pohar, so izdelali zaključke, ki jih bodo skupno z izdelano dokumentacijo razvoja in potreb predložili občinski skupščini v razpravo. Ob upoštevanju, da ta proizvodno obrtna podjetja omogočajo zaposlitev ženam (zaposlovanje žena je v jeseniški komuni skrajno problematično), kakor tudi povečanje bruto dohodka — bo občinska skupščina morala razmišljati o tem in omogočiti razvoj teh podjetij in jim omogočiti prehod iz uslužnostne obrtne na industrijsko proizvodnjo.

Rezultat omenjenega posveta je bil vsekakor pozitiven, saj so se prisotni seznanili z gospodarskimi problemi obrtnih podjetij v komuni, ugotovili so tudi, da bi bilo potrebno več medsebojnih stikov, izmenjave izkušenj in mnenj, skupnih strokovnih posvetov in sodelovanja. Nerazumljivo je, da v razpravi niso sodelovali predstavniki samoupravljanja in družbenih organizacij v teh ustanovah. Ob poročilih in kasnejših razpravah so prepuščali glavno besedo le svojim direktorjem.

T. S.

ZA NADALJNJO UREDITEV ČRNEGA IN ŠPANOVEGA VRHA NAD JESENICAMI BODO MORALE POSKRBE TI GOSPODARSKE ORGANIZACIJE

Nov zimski športni center jeseniške komune

Hotelske kapacitete še vedno pereč problem

Lepa smučišča na Črnem in Španovem vrhu nad Jesenicami so že nekaj časa terjala žičnico. Potrebo po tem objektu je podpirala tudi vlečnica Športnega društva Jesenice na Črnem vrhu, ki je privabljala vsako leto na tisoče in tisoče smučarjev.

Podjetje »Avtoservis« Jesenice re je že pred dvema letoma odločilo za izgradnjo sedežnice s Planine pod Golico na Črni vrh in dalje s Črnega vrha na Španov vrh. S pripravami so pričeli že leta 1962, s samo gradnjo pa lani. Gradbena dela je poveril investitor gradbenemu podjetju »Sava« Jesenice in »Metalni« iz Maribora, elektromontažo pa podjetju »IMP« iz Ljubljane. Ker se je investitor medtem priključil podjetju »Ljubljana-transport«, ima nadaljnje zasluge za dograditev žičnice, ki je bila izročena svojemu namenu koncem leta 1964, tudi Ljubljana-transport — poslovna enota Jesenice.

S spodnje postaje, v kateri je urejen bife v domačem alpskem slogu, pelje žičnica do vmesne postaje, ki stoji v višini 1193 m na Črnem vrhu, od tu pa do zgornje postaje na Španovem vrhu, v višini 1365 m.

Žičnica, ki predstavlja veliko pridobitev za razvoj našega zimskega športa, in istočasno tudi za gospodarstvo jeseniške komune, je dolga 1650 m. Njena zmogljivost je 280 do 400 oseb na uro, vožnja pa traja od 17 do 22 minut.

Posebnost žičnice z višinsko razliko 390 m je obratovanje na dve hitrosti. Najmanjša hitrost je 1,60 metra in največja 2,25 m na sekundo. Prednost dveh hitrosti je predvsem v tem, da lahko tudi starejši izletniki izstopajo in vstopajo. Glavni pogon žičnice je v spodnji postaji, medtem ko je žična vrva enaka vlečni vrvi žičnice na Voglu, saj ima premer 24 mm.

Nova žičnica s Planine pod Golico na Črni vrh in od tam dalje na Španov vrh ni majhna investicija, zato je investitor Ljubljana-transport že poskrbel za redni avtobusni promet z Jesenic do Planine pod Golico, to je do spodnje postaje žičnice. Da pa bosta postala Črni in Španov vrh nad Jesenicami zares rekreacijski center delovnih ljudi Jesenic in drugi zimski športni center jeseniške občine, bo nujno urediti cesto na Planino pod Golico, povečati parkirni prostor in v interesu domačega, kot tujega turizma, izboljšati in povečati hotelske kapacitete.

Za približanje lepih smučišč in mikavne prirode s pogledom na Julijce in Karavanke je torej poskrbel investitor žičnice Ljubljana-transport. Za nadaljnjo ureditev Črnega vrha in Španovega vrha nad Jesenicami v zimsko športni center pa bodo morale poskrbeti predvsem gospodarske organizacije, saj je center namenjen oddihu njihovih članov.

L.

